

BOOK REVIEWS / RECENZII

MIHAI GRIBINCEA, *Trupele ruse de ocupație în Republica Moldova* (culegere de documente și materiale), vol. I
(Editura Cartier: Chișinău, 2020)

Conflictul din partea de est a Moldovei, început în anul 1990, a avut urmări grave pentru întreaga republică, atât pentru dreapta, cât și pentru stânga Nistrului. La un pas de independență, Republica Moldova a fost pusă în fața faptului de a se apăra de trupele separatiste, susținute de armata Federației Ruse. Războiul cu chip de dușman, voce de gloanțe și urme de morți – aceasta este imaginea vie a memoriei combatanților ce au luptat pe Nistru în 1992.

Unul dintre aceștia este și Mihai Gribincea, autorul volumului *Trupele ruse de ocupație în Republica Moldova* ce cuprinde o serie de documente și materiale. Cariera diplomatică i-a permis să urmărească activitatea OSCE atât din exterior, cât și din interior. A fost angajat al Misiunii ONU în Timorul de Est (1999-2001) și al Misiunilor OSCE în Georgia (1996-1997) și Croația (1999), Consilier al Înaltului Comisar OSCE pentru Minorități Naționale (2001-2010). Activitatea din domeniul diplomatic, dar și din cel științific i-a permis ambasadorului Mihai Gribincea să scoată de sub tipar o serie de studii istorice, politice și militare, printre care și lucrarea menționată.

Volumul cu privire la conflictul armat de pe Nistru cuprinde 397 de documente și alte materiale, fiind vorba despre rapoarte cu referire la diverse acțiuni criminale ale militarilor ruși; scrisori ale reprezentanților ministerelor Republicii Moldova, adresate reprezentanților ministerelor URSS sau altor state, hotărâri, decrete, declarații, articole, protocoale, note explicative etc.

Cele aproape 400 de documente vin cu date, fapte, momente, dovezi, ce vizează trupele rusești (cu o istorie de peste 200 de ani), care pretind a fi „eliberatoare” ale teritoriului actual al Republicii Moldova. Dislocate pentru prima

dată în teritoriile din stânga Nistrului, în 1791, în urma Tratatului de Pace de la Iași – semnat între Imperiul Rus și Imperiul Otoman, autorul demonstrează creșterea forțelor militare rusești în bazinul Mării Negre și transformarea fluviului Nistru în frontieră ruso-turcă în Europa secolului XVIII.

Odată cu trecerea anilor, se observă tot mai mult politica expansionistă promovată de Kremlin, cu tendința de-a controla teritoriul Republicii Moldova și după destrămarea URSS, prin susținerea și alimentarea separatismului transnistrean. Acest lucru îi reușește Kremlinului pe măsura escaladării războiului moldo-rus, declanșat la începutul anilor 1990, ai secolului trecut. Potrivit datelor cuprinse în culegerea de față, așa-zisele „forțe de pacificare și eliberare” prezente pe teritoriul Republicii Moldova prin Grupul Operativ de Trupe Ruse (GOTR), dislocate în partea stângă a țării, au comis o serie de fărădelegi, inclusiv crime și omoruri, care au lăsat sechele în imaginarul colectiv. „La 1 ianuarie 2018, GOTR număra 1 220 de persoane. În opinia unor observatori, forțele armate transnistrene pot fi considerate drept trupe rusești, dat fiind că ele au fost create, înarmate și echipate de către Armata a 14-a a Rusiei, dislocate în regiune”.

Abordarea sporadică a retragerii trupelor ruse din Republica Moldova reprezintă un subiect destul de complicat, din moment ce lipsește un dialog constructiv în soluționarea problemei. În conținutul volumului, se regăsesc și acte care demonstrează tendința Republicii Moldova pentru libertate politică, socială, militară, cu beneficii pentru ambele părți.

Lucrarea cuprinde, de asemenea, și articole care clarifică imaginea războiului din 1992. Cât valorează o viață?! Deși nu se estimează în bani, Federația Rusă pune accent anume pe acest fapt! Unul dintre articole care ne-a atras atenția este intitulat *400 de ruble – aceasta e suma cu care prețuiește imperiul viața feciorilor noștri*. Este cazul lui Climente Bortă, adus în sicriu la 17 iunie 1991, în satul Costești, raionul Ialoveni, la o săptămână de la deces, în care militarii au împins familiei pe furiș 400 de ruble, făcând apoi cale îtoarsă. La cererea părinților de-a efectua o expertiză care ar explica cauza decesului, procurorul raionului Ialoveni, împreună cu reprezentanții comisariatului militar, au insistat ca funeraliile să aibă loc imediat, pentru a nu se depista cauza crimei. Întrebările retorice sunt: câți astfel de tineri au decedat?! câți veterani avem astăzi cărora le mai este frică să vorbească?! Acest subiect, de o puternică valoare morală pentru cetățenii noștri, în pofida cercetărilor efectuate, este unul foarte puțin abordat anume în instituțiile de învățământ, dar mai ales în rândul celor care râvnesc puterea. Reabilitarea memoriei tuturor celor care au luptat pentru dreptate și libertate este o condiție a demnității noastre, știm că nu-i putem întoarce înapoi pe cei răpuși, dar să-i uităm nu avem dreptul!

Diana STROICI